

A circular white frame is centered on a light blue background. The frame is surrounded by a detailed botanical illustration. On the left, there are green leaves, a red leaf, and a branch with small pink flowers. On the right, there are green leaves, a red leaf, and purple flowers. At the top and bottom, there are green fern fronds. The text is centered within the white frame.

GONDOLATOK A TANKÖNYVOLVASÁSRÓL-A
TANKÖNYVFORDÍTÓ SZEMSZÖGÉBŐL

Becsek Éva

Gondolatok....

A tankönyv

A fordított tankönyvek értékelési szempontjai

A fordított tankönyvek színvonalát befolyásoló tényezők

Tankönyvolvasásban, tanulásban hatékony módszer a PQRST

Tankönyvolvasási stratégiák vizsgálata 12–18 éves tanulók körében

A tankönyv

„Valamely tantárgynak vagy tudományszaknak oktatás céljára a tantervben meghatározott és rendszerezett tanévek szerint felosztott ismeretanyagát tartalmazó könyv” *A magyar nyelv értelmező szótára*

Tankönyvfordítás egy adott nyelvpolitikai és oktatáspolitikai viszony követelményei szerint előállított tankönyvet a fordítás nyelvi szabályai figyelembevételével, a tartalmi hűség tiszteletben tartásával egy másik nyelvi kultúrába ültetünk át.

A fordított tankönyvek értékelési szempontjai

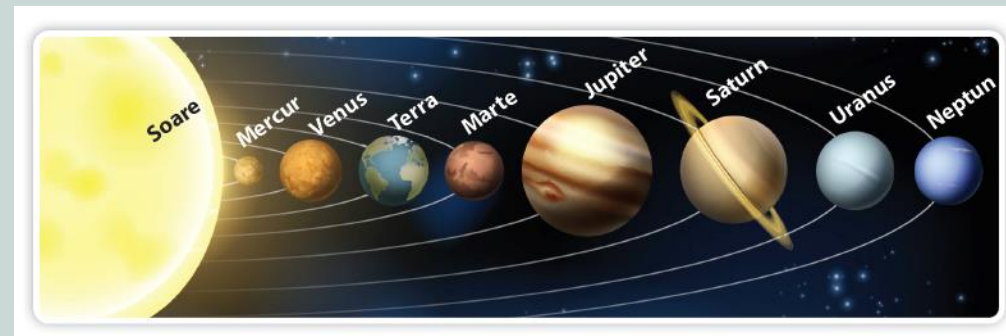

- **Tartalmi szempontok** -a tankönyv, a tananyag feldolgozása összhangban van-e az adott tudományág ismereteivel, eredményeivel, logikus, egymásra épülő-e a tananyag felépítése, megfelelő-e az egyes témakörök kidolgozási terjedelme, súlyozási aránya;
- **Szintaktikai szempontok** -a mondatok hosszúsága megfelel-e a célcsoport igényeinek a mondatszerkesztés a célnyelvi normát követi-e, nem tartalmaz-e a fordítottságra utaló jeleket; a definíciók bonyolultsága megfelel-e a célcsoport életkori sajátosságainak
- **Lexikális szempontok** -felhívja-e a tankönyv a figyelmet az egynyelvű és a kétnyelvű környezetben használatos fogalmak esetleges különbségeire; az idegen szavak aránya túllépi-e a szöveg 1%-át.
- **Didaktikai szempontok** -képi elemek vizsgálata: milyen funkciót töltenek be (motiváció, előzetes ismeretek aktiválása, rendszerezés, összehasonlítás, magyarázat stb.); kérdések és feladatok vizsgálata: elősegítik-e a tananyag feldolgozását, megértését, elsajátítását, motiválják-e a tanulókat, a tanulók ismereteihez képest reálisan megoldhatók-e; készségfejlesztés: figyelembe veszi-e a tankönyv a célcsoport igényeit:

A csillagok állandó fejlődésben vannak. Molekulafelhőkből, azaz mozgásban levő gáz- és porfelhőkből alakulnak ki először a protocsillagok (csillagkezdemények), majd a tulajdonképpeni csillagok.

A csillagok többfélék: a legforróbbak (kék csillagok), közepes hőmérsékletűek (fehér vagy sárga csillagok) és alacsonyabb hőmérsékletűek (vörös csillagok). Méretük szerint lehetnek törpék (barnák és vörösek), közepesek, óriások, szuperóriások és hiperóriások.

Életük során a csillagok kitágulnak, vörös óriásokká alakulnak, majd amikor energiájuk csökken fehér törpévé, majd fekete törpévé válnak (már nem világítanak). Néha a nagyon nagy csillagokban robbanás történik – szupernóva, ezt követően a csillagköddé válnak (3. ábra).

Stelele sunt într-o evoluție continuă. Ele se nasc din *nori moleculari*, adică din praf cosmic și gaze care se agită, ducând la apariția *protostelelor* și apoi a *stelelor*.

Stelele sunt de mai multe tipuri: cu temperaturi foarte mari (albastre), cu temperaturi medii (albe sau galbene) și cu temperaturi mai scăzute (roșii). După mărime, acestea sunt pitice (brune și roșii), medii, gigante, supergigante și hipergigante.

În timpul vieții lor, stelele se măresc, devenind gigante roșii, apoi, când încep să-și piardă energia, devin *pitice albe*, iar la final *pitice negre* (nu mai *luminează*). Uneori, în stelele foarte mari are loc o explozie – *supernova*; în urma acesteia, steaua se transformă într-o *nebuloasă* (fig. 3).

A fordított tankönyvek színvonalát befolyásoló tényezők

Személyi tényezők-nem szakképzett fordítókról van szó, tehát felsőfokú tanulmányaik idején nem tanultak fordításelméletet, nem rendelkeznek megfelelő fordítói gyakorlattal, sőt nagy részük nyelvészeti alapismereteket sem szerzett. További gondot jelent, hogy az azonos szakterülethez tartozó, tartalmilag egymásra épülő tankönyveket gyakran más-más személy fordítja, így a tankönyvcsalád egyes kötetének terminológiahasználata minden bizonnyal nem azonos, ami a tanulók számára megnehezíti a tananyag elsajátítását

Tárgyi tényezők-megfelelő terjedelmű és minőségű szótárak hiánya, online szótárak színvonala szintén változó

Környezeti tényezők-más célcsoportnak készülnek, mint az eredeti, többségi nyelvű segédletek. Ugyan az alap- és középiskolai tanulmányaikat romániai oktatási intézményekben folytató román és magyar tanulók politikai-társadalmi makrokörnyezete azonos, mikrokörnyezetük azonban nemzeti identitásuk, valamint anyanyelvi előismereteik miatt eltérő.

Tankönyvolvasásban, tanulásban hatékony
módszer a PQRST

PQRST

Preview – Áttekintés

átnézni az adott tananyag vázlatát, hogy képet kapjunk a tananyag egészéről.

leghelyesebb a tananyag fő- és alcímeinek vizsgálatával kezdeni, melyet az anyag átlapozása, a benne szereplő kiemelt pontok, fogalmak, valamint a grafikonok ábrák megfigyelése követ

Question – Kérdés

az első részletes szakasz, mikor nem a kiválasztott tananyag egészét, hanem annak valamely alegységét igyekszünk feldogozni.

Ha megtaláltuk a részeket, fogalmakat, mindegyikkel kapcsolatban fogalmazzunk meg egy vagy több kérdést, így kialakítva egy előzetes, de részletes képet az alfejezetről

Read – Olvasás

az adott alfejezet teljes értelmező olvasását jelenti. Ennek során olvassuk úgy a tananyagot, hogy a Kérdés szakaszban feltett kérdéseinkre próbáljuk választ találni. Ha jó kérdéseket tettünk fel, a tananyag szinte ismerősnek tűnik, illeszkedik előzetesen felvázolt rendszerünkbe

Self-recitation – Felmondás

a tananyag memorizálása, elsajátítása

Test – Ellenőrzés

a tanulási folyamat hatékonyságáról kapunk képet, lehetőséget nyújt az esetleg elhanyagolt fejezetek, fogalmak átismétlésére, pontos rögzítésére

File | C:/Users/Eva/Downloads/Total%20Corecturi_Karda_Manual%20Geografie%20V_maghiara_16-9-2022.pdf

Set Microsoft Edge as the default application for reading PDF files? [Set as default](#)

27 of 112

Page view | Read aloud | Add text | Draw | Highlight | Erase

TÉRKÉPVETÜLETEK
Többféle térképvetület létezik, ezek segítségével a Föld gömb felületét síkra vetíthetjük.

HENGERVETÜLET
A torzítás az Egyenlítőtől távolodva nő. Ilyen térképeket használnak a hajózásban.

KÚPVETÜLET
A torzítás kisebb, ezeket a térképeket a meteorológiában és a repülésben használják.

SÍKVETÜLET
A torzítás a Pólusától távolodva nő. A sarkvidéki hajózásban hasznosak.

Tudjunk meg többet!

4 A TÉRKÉP
Hozzáteszik az elnevezéseket és a többi elemet és kinyomtatják a térképet.

A TÉRKÉP ELEMEI

- **Cím:** megmutatja a térkép témáját;
- **Tájékozódási eszközök:** az égtájak, a hosszúsági és szélességi körök;
- **Tartalmi elemek:** egyezményes jelek (színek, jelek és mások);
- **Jelmagyarázat:** megadja a felhasznált egyezményes jelek jelentését, ez teszi lehetővé a térkép olvasását és értelmezését;
- **Méretarány (lépték):** megmutatja hányszorosa kicsinyítették le a felszint a térképen. Ennek segítségével tudjuk meg a valós távolságokat.

NUMERIKUS MÉRETARÁNY   **GRAFIKUS MÉRETARÁNY (LÉPTÉK)**

$1/50\,000 = 1:50\,000$ 0 0,5 1 1,5 2 km

1 = távolság a térképen (cm)   50 000 cm = 0,5 km

50 000 = távolság a valóságban (cm)

3 KIÉRTÉKELÉS

A. A virtuális domborzatot számítógépbe táplálják és értelmezik.

B. Most már elérhető minden információ a térképezett területről.

2. Most gyakorolj a fenti minta alapján, átalakítva a következő méretarányokat:

NUMERIKUS MÉRETARÁNY   **GRAFIKUS MÉRETARÁNY (LÉPTÉK)**

1:500 000   0 ..... km

1: .....   0 1 2 3 4 km

1:20 000 000   0 ..... km

Tankönyvolvasási stratégiák vizsgálata 12–18 éves tanulók körében

Az olvasási stratégiák mérése

A kérdőívet 100 diák, 6., 7., 10. és 12. évfolyamos tanuló töltötte ki.

A kérdőív 20 állítása következő három csoportba sorolható:

1. Átfogó olvasási stratégiák: 10 item, ide tartozik például a tervezés, a szöveg átfutása; e stratégiák célja, az olvasás előkészítése. Például: „Végiggondolom, hogy vajon a szöveg tartalma megfelel-e a céljaimnak”, illetve „Végiggondolom, amit már tudok, mert ez segít megértenem, hogy mit olvasok”.
2. Problémamegoldó stratégiák: 6 item; olyan stratégiák, amelyeket az olvasó akkor alkalmaz, amikor az olvasáskor nehézségbe ütközik. Például: „Megpróbálom képszerűen elképzelni az olvasott információt, és ez segít megjegyezni azt, amit olvasok”, illetve „Az olvasás sebességét aszerint változtatom, hogy éppen mit olvasok”.
3. Az olvasást támogató stratégiák: 4 item, ide tartozik például a jegyzetelés, az olvasottak saját szavakkal történő megfogalmazása, a kérdésfeltevés, az összefoglaló írása. Példák az itemekre: „Amikor a szöveg nehezzé válik, hangosan olvasok, mert ez segít megérteni azt, amit olvasok”, illetve „Kézikönyveket használok (pl. szótárakat), hogy azok segítségével jobban megértsem, amit olvasok”.

Valamennyi állításra az alábbi válaszlehetőségek közül választhattak a tanulók:

1. Soha vagy szinte soha nem teszem ezt.
2. Csak esetenként teszem ezt.
3. Néha (nagyjából az esetek felében) ezt teszem.
4. Gyakran teszem ezt.
5. Mindig vagy majdnem mindig ezt teszem.

Következtetések

A tanulók saját bevallásuk szerint leggyakrabban a problémamegoldó olvasási stratégiákat, legritkábban az olvasást támogató stratégiákat használják. Ez utóbbiakat a lányok a 6., a 10. és a 12. évfolyamon egyaránt gyakrabban alkalmazzák, mint a fiúk. A

lányok gyakoribb stratégiahasználatról számoltak be a 12. évfolyamon a problémamegoldó stratégiák tekintetében is. Azok a 6. évfolyamos tanulók, akik jobban szeretnek olvasni, saját bevallásuk szerint gyakrabban használnak olvasási stratégiákat az olvasni kevésbé szerető társaiknál.

Köszönöm a
figyelmet!

„Furcsa század a mienk: sok
benne a bíráló, kevés az olvasó.”
Montesquieu